

SIGILIILE TÂRGURILOR ȘI SATELOR DIN COMITATUL SATU MARE ÎN SECOLELE XVI—XIX.

K. OSZÓCZKI

Într-un studiu anterior ne-am ocupat de evoluția sigiliilor instituțiilor administrative comitatense și oășenești de pe cuprinsul comitatului Satu Mare*, iar în paginile ce urmează încercăm să prezentăm acele sigilii depistate până în prezent pe acest teritoriu, care au fost folosite ca semne de validare la autentificarea actelor emise de către comunitățile administrative ale târgurilor și satelor.

Lucrările de bază ale sigilografiei din țara noastră apărute în ultimii ani¹ ne dau o privire generală asupra folosirii sigiliilor în secolele anterioare de către o mulțime de instituții juridice și administrative, atrăgând atenția specialiștilor asupra importanței sigiliilor ca mijloc de validare a documentelor și asupra importanței de necontestat a acestora ca izvoare istorice. Desigur, aceste lucrări nu au pretenția de a ne da o evidență completă asupra folosirii sigiliilor pe întregul teritoriu al țării.

Depistând o mulțime de sigilii folosite de autoritățile administrative ale târgurilor și satelor din fostul comitat Satu Mare, prezentul studiu încearcă să completeze o parte din acele goluri care persistă încă în această disciplină științifică, fără a avea însă pretenția la o evidență completă ale acestora.

În urma cercetărilor efectuate am reușit să depistăm peste șazeci de sigilii folosite de instituțiile administrative ale târgurilor (oppidi, mezőváros) și satelor (pagi, falu), confecționate în perioada secolelor al XVI—XIX-lea.

Din literatura de specialitate cunoaștem faptul că în Transilvania târgurile au obținut sigilii mult mai târziu decât orașele privilegiate, abia la începutul secolului al XVI-lea atunci când așezările mai mari au folosit deja sigiliile în mod curent. În ceea ce privește execuția artistică a sigiliilor folosite de comunitățile târgurilor, în comparație cu cele ale orașelor mai importante, putem sublinia că acestea au fost mult mai rudimentar lucrate. Cert este totodată și faptul că târgurile au dobândit mult mai de timpuriu sigiliile pentru validarea actelor emise decât localitățile mai mici din comitat.

Dintre târgurile care au validat actele cu sigiliile confecționate în secolele sus-amintite de data aceasta vom prezenta cele folosite de târgu-

* Vezi: Satu Mare, Studii și comunicări, V—VI, 1981—1982, pp. 183—201.

¹ Maria Dogaru, *Sigiliile. Mărturii ale trecutului istoric*, Album sigilografic, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1976.

* S. Jakó, *Sigiliografia cu referire la Transilvania*, în Documente privind Istoria României, introducere, vol. II, Edit. Acad. R.P.R., 1956, pag. 561—617.

Fig. 1. Sigiliul târgului SEINI din anul 1604.
 Fig. 2. Sigiliul târgului ORAȘULUI NOU din anul 1689.
 Fig. 3. Sigiliul târgului SĂSAR din anul 1798.
 Fig. 4. Sigiliul nobililor din ATEU din anul 1847.
 Fig. 5. Sigiliul localității BERINDAN din anul 1786.

rile Seini, Tăuții de Jos, Orașul Nou, Sanislău, Livada și Săsar din fostul comitat Satu Mare.

Târgul Seini (Synyér Várallya) documentar este amintit deja în secolul al XIII-lea sub numele de „Castrum Zynyr“, care a obținut dreptul de târg spre sfârșitul secolului al XVI-lea. Nu peste mult timp în anul 1604 localitatea a reușit să-și confecționeze un sigiliu rotund, având diametru de 30 mm. În urma cercetărilor întreprinse în fondurile deținute de Arhivele Statului Baia Mare am depistat mai multe documente validate cu acest sigiliu. Primul document autenticat cu aceasta provine din 23 iunie 1641 și a fost emis de judele târgului, Illyés Ștefan, în care cere ca Botos Emeric, judele orașului Baia Mare să permită ca predicatorul Debreczeni Syderius Ștefan să plece la Seini deoarece comunitatea de acolo a rămas fără predicator². În câmpul acestui sigiliu apare un zid de cetate, crenelat, în mijlocul zidului trei geamuri, iar jur împrejur o

² Arhivele Statului Baia Mare (în continuare Arh. St. Baia Mare), *Primăria orașului Baia Mare* (în continuare *Primăria*), acte nr. 454/a/1641 și 139/1633.

ornamentație vegetală de ghindă și viță de vie. În exergă între două linii apare legenda scrisă cu litere majuscule: SIGILLX/UM/OPPIX/DI/ZINIERXVARALJA $\times 1 \times 6 \times 0 \times 4$. Cuvintele sunt împărțite între ele cu stele cu cinci colțuri. Această variantă a sigiliului a fost folosit până în ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea. Confectionarea unui sigiliu nou este atestată pe un document emis în anul 1803, când se schimbă și înscricția de pe acesta. Forma și diametrul sigiliului a rămas ca și cel anterior schimbându-se doar compoziția care de data aceasta este înfățișată printr-un scut rotund șnurat. În exergă între o linie în interior și una spicată în exterior a fost gravată legenda cu litere majuscule: SIGILL: /UM/OPPIDI: ZINYER: VARALLYA 1604.³

Compoziția în ambele sigilii, folosite de această localitate, este menită să înfățișeze o fortificație, desigur pe cea a vechii cetăți de odinioară, precum și cultivarea viței de vie din bogatele podgorii aflate pe pantele sudice ale dealurilor ce mărginesc localitatea în partea de nord.

Târgul Tăuții de Jos (azi Tăuții Măgheraș) — (Oppidi Mist. Tótfalu, Alsó Misztótfalu) din apropierea orașului Baia Mare, documentar apare în secolul al XV-lea. După cum se subliniază în lucrările de specialitate, localitatea în acest secol a obținut primele privilegii și dreptul de târg⁴. Din sigiliile localităților de târg ni se pare că această comunitate și-a confectionat cel dintâi sigiliu pentru validarea actelor emise. Deși din legenda sigiliului nu rezultă anul confectionării, forma literelor incizate și textul folosit ne dă convingerea că acest sigiliu a fost confectionat la sfârșitul secolului al XVI-lea. Comunitatea acestei localități avea idei înaintate deja la începutul secolului al XVII-lea când acest teritoriu este declarat ca „Republică“, idei enunțate și în legenda sigiliului localității — VIVIT: IUSTUS. EX. FIDE MIST: TOTFALW⁵. Primul document validat cu acest sigiliu provine din 27 mai 1605⁶, în care numiții Kis Antal Gheorghe și Pap Ioan, jurații localității din Tăuții de Jos (Alsó Misztótfalu) participă ca martori în procesul dintre conducerea orașului Baia Mare și nobilii Czyomaközi Petru și soția lui Szabo Bălaj, pentru dreptul de proprietate asupra pământului „Borgo föld“ din partea sudică a orașului Baia Mare. La acest proces sunt prezenți și jurații localității din Baia Sprie, cei din Groși (Tókécs), precum și vicecomitele comitatului Satu Mare Kökényesdi Paul. Pe acest document apar cinci peceti inelare timbrate sub numele semnatarilor, doar juratul Kis Antal Gheorghe din Tăuții de Jos a folosit, din lipsa probabil a pecetei personale, sigiliul târgului respectiv. Analizând matrița sigilară a acestei localități menționăm forma ei rotundă și diametru de 26 mm. Legenda de mai sus menționată apare în exergă între două linii scrisă cu litere majuscule. În câmpul sigiliului într-un scut timbrat cu elemente ornamentale și cu o coroană închisă în partea superioară, apare un ciocan și o daltă, încrucișate, în partea inferioară, iar deasupra acestora o viță de vie cu o ciorchină de

³ *Ibidem*, act. nr. 925/1803.

⁴ Borovszky Samu, *Magyarország vármegyéi és városai, Szatmár vármegye*, Bp. (1908), (Județele și orașele Ungariei, Județul Satu Mare).

⁵ Arh. St. Baia Mare, *Inventarul tiparelor de sigilii* (în continuare *Tipare de sigilii*), nr. 22.

⁶ Arh. St. Baia Mare, acte privilegiale nr. 77/1605, precum și acte feudale nr. 306/1638, 32/1656 etc.

strugure. Simbolul ales de locuitorii acestui târg ne înfățișează ocupația de bază a lor, teritoriul fiind bogat în zăcăminte minerale și viticultura. Din cercetările efectuate rezultă că acest sigiliu a fost folosit pentru autentificarea actelor emise și în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Fig. 6. Sigiliul localității regale-erariale CETĂȚELE din anul 1785.

Fig. 7. Sigiliul localității CRAIDOROLT din anul 1782.

Fig. 8. Sigiliul localității FOENI din anul 1812.

Fig. 9. Sigiliul comunității GROȘI, Sf. sec. XVIII-lea.

Fig. 10. Sigiliul localității IRINA din anul 1806.

Târgul Orașul Nou (Avas Üjváros) este atestat documentar în secolul al XVI-lea cu numele de „Üyvaros“. Odinioară această localitate a fost unul din centrele importante din Oaș, în perioada principelui Transilvaniei Bethlen Gavril fiind amintită deja ca târg. Spre sfârșitul secolului al XVII-lea comunitatea localității și-a confecționat un sigiliu pentru validarea actelor emise. Amprenta acestui sigiliu a fost găsită în fondul Primăriei Orașului Nou pe un document emis în 9 iulie 1738⁷ de judele localității, Csire Bálint și antistia târgului. În acest document cei în cauză atestă că pentru plățirea restanțelor de impozit, datorat comitatului Satu Mare, au împrumutat de la numitul Pap Ștefan din Seini suma de 55 florini. Sigiliul are forma rotundă, cu diametru de 28 mm. În exergă între două linii din exterior și una din interior a fost gravată legenda cu litere

⁷ Arh. St. Maia Mare, *Primăria orașului Nou*, act nr. 24/1738.

majuscule: MEZŐ VI VAROSAE 1689. Cuvintele sunt despărțite între ele cu frunze stilizate. În câmpul sigiliului este înfățișată o tulpină de viță de vie cu patru ciorchine de struguri și cu un braț care ține tulpina. Compoziția din câmpul sigiliului reflectă una din ocupațiile de bază a locuitorilor, cultivarea viței de vie. Acest sigiliu a fost folosit de localitatea respectivă și la începutul secolului al XIX-lea⁸.

Târgul Sanislău (Szaniszló) documentar este amintit deja în secolul al XIV-lea cu numele de „Possessionis Zanyzlo“, care însă numai la începutul secolului al XVIII-lea obține dreptul de târg. Tot în această perioadă a fost confecționat tiparul din bronz care s-a păstrat până în zilele noastre. În câmpul acestui sigiliu, într-un scut rotund, au fost gravate un fier și un brăzdar de plug. Scutul este ținut în ambele părți de câte un leu, deasupra scutului o coroană închisă, iar în partea inferioară a scutului apare ornamentație vegetală. În exergă între două linii a fost gravată legenda cu litere majuscule: SIGILLUM OPPIDI SZANISZLÓ 1718⁹. Forma matriței sigilare este rotundă cu diametru de 35 mm. Imaginea din acest câmp sigilar oglindește ocupația de bază a locuitorilor de pe aceste meleaguri agrare din zona Câmpiei Nirului. Sigiliul a fost folosit și în secolul al XIX-lea.

Târgul Livada (Sárköz) situat la intersecția drumurilor care duc spre Oaș—Maramureș și spre Baia Mare — Chioar, în secolul al XV-lea este amintit ca un loc de vamă. Nu cunoaștem precis când obține dreptul de târg această localitate, cert este însă că pe matrița sigilară confecționată în anul 1812¹⁰ localitatea apare deja ca târg. În exergă între două linii a fost gravată legenda: SÁRKÖZ MEZŐVÁROS PECSÉTJE 1812. În câmpul sigiliului într-un scut triunghiular se pot vedea un arbore, deasupra o coroană închisă, în stânga un curățător de plug, iar în dreapta un brăzdar. Forma sigiliului este rotund cu diametrul de 35 mm.

Comparând inscripțiile și compoziția artistică a acestor sigilii de târguri cu cele ale orașelor privilegiate putem afirma că ele sunt mult inferioare celor din secolele anterioare. Despre confecționarea matrițelor sigilare până în prezent nu putem afirma unde și de către cine au fost lucrate. Majoritatea acestor matrițe sunt lucrate prin incizie pentru aplicarea lor în ceară. Având în vedere clasificarea lor după mărime ele se încadrează între sigiliile mici și mijlocii¹¹. În ceea ce privește alegerea simbolului aceste localități în mare parte au încercat să păstreze însemnul specific, care atestă ocupația locuitorilor din aceste târguri.

*

*

*

În unele lucrări de specialitate¹² se afirmă că, din lipsa unei vieți administrative comunale uniforme pe teritoriul Transilvaniei și din lipsa

⁸ *Ibidem*, acte nr. 144/1799 și 257/1809.

⁹ Arh. St. Baia Mare, *Tipare de sigilii*, nr. 183/1718.

¹⁰ *Ibidem*, nr. 95/1812.

¹¹ Maria Dogaru, *Op. cit.*, p. 12.

¹² *Ibidem*, p. 165, precum și M. Andrițoiu și M. Cerghedeian, *Sigilii sătești în comitatele Hunedoara și Zarand*, în *Revista Arhivelor* nr. 1/1971, p. 4.

Fig. 11. Sigiliul localității LIPAU din anul 1810.

Fig. 12. Sigiliul localității POTAU din anul 1875.

Fig. 13. Sigiliul comunei TATAREȘTI din anul 1862.

Fig. 14. Sigiliul localității VEZENDIU din anul 1794.

unei dezvoltări social economice mai accentuate majoritatea comunităților sătești au primit dreptul de sigiliu abia în secolul al XIX-lea. Din aceste lucrări cunoaștem și faptul că foarte puține izvoare ne vorbesc despre folosirea sigiliilor de către aceste comunități ca semne de validare a actelor anterior secolului al XIX-lea.

Din cercetările efectuate în fondurile arhivelor din Baia Mare și din tiparele păstrate până în prezent putem afirma că în comitatele Satu Mare și Maramureș¹³ se pare că uniformizarea vieții administrative a început mult mai devreme. Această afirmație se bazează pe faptul că unele localități din aceste comitate au obținut dreptul de a folosi sigilii deja în secolul al XVII-lea și o mare parte spre sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului următor. Comunitățile administrative sătești aveau dreptul de a emite acte în numele lor, dar mai cu seamă de a garanta autenticitatea actului respectiv prin folosirea sigiliului propriu. Această perioadă, după părerea noastră, marchează apariția masivă a sigiliilor sătești în aceste comitate de graniță cu teritoriul Transilvaniei istorice.

¹³ Balogh Adalbert, *Evoluția sigiliilor folosite de autoritățile administrative din comitatul Maramureș până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, în manuscris.

Din cercetările efectuate până-n prezent, nu am găsit nici o dispoziție prin care să fie introduse sigiliile satești în acest comitat ca urmare a unor ordine superioare. După cum susțin unii cercetători¹⁴, ele sunt de fapt o emanație de jos, de la comune, dictată de necesitățile cancelariei satești, aprobate și la un moment dat chiar recomandate de autoritățile cercuale.

Fiecare comună era condusă, după cum rezultă și din actele validate emise, de un primar care era ajutat de jurații și de un notar. Aceștia erau aleși dintre membrii comunei care posedau avere, cu purtare morală bună. Primarul era conducătorul comunei fiind obligat de a elibera actele cerute de locuitorii comunității și care de la această perioadă autentifica deja actele cu sigiliul comunității respective. Marea majoritate a satelor la care ne vom referi în prezentul studiu sunt atestate documentar în secolele XIII—XV-lea.

Analizând matricele sigilare și sigiliile satești depistate pe diferite documente se pot trage unele concluzii. O primă caracteristică a acestor sigilii satești este redactarea legendei în limba latină și maghiară. Astfel localitatea Merisor, care și-a confecționat sigiliul în anul 1786, a scris legenda în limba latină — SIGILLUM P/O/SSESSIONIS MONOSTUR. 1786, sau Arieșul de Câmp — SIGILLUM POSESIONIS MEZO ARANYOS. 1794¹⁵.

Alte localități, după cum am mai menționat, scriau legenda în limba maghiară ca de exemplu localitatea Berindan — BERENDI PECSÉT. 1786, sau Vezendiu din jurul orașului Carei — VEZEND HELLYSÉG PET-SÉTJE. 1794¹⁶.

O mare parte din sigiliile și tiparele studiate, în legendă au indicat și anul confecționării. În caz dacă lipsește anul acesta se poate deduce, în bună parte, din documentul emis pe care apare sigiliul, din legenda scrisă, sau după forma literelor majuscule incise în tiparul sigiliului.

De remarcat este și faptul că în legenda majorității sigiliilor studiate am găsit cuvântul „SIGILLUM“ pe cele scrise în limba latină și „PECSÉT“ pe cele cu legenda în limba maghiară. Legenda este de obicei încadrată în exerga sigiliului între două linii simple, șnurate, punctate sau discontinue, prin incizie, scrisă în mare majoritate cu litere majuscule, doar înălțimea literelor diferă. Sunt în schimb cunoscute sigilii în care legenda nu este încadrată între linii, ci în partea superioară a câmpului sigiliului ca în cazul localității Românești — GÖRBED¹⁷.

În ce privește redactarea legendei sigilare amintim acele cazuri când fiecare cuvânt este despărțit de celălalt cu o rozetă, un punct sau chiar două puncte. E cazul sigiliului comunității Chilia din zona de Sub Codru — PATZA. FALU. HELY. PETSÉTJE: 1785, sau cel al localității Satul nou de Jos din apropierea orașului Baia Mare, — SIGIL:/LUM/POSS:/ESIONIS/A:/LSO/FALU: 1784¹⁸. Din lipsă de spațiu în câmpul legendei la multe matrice sigilare apar prescurtări sau lipsesc unele litere din text,

¹⁴ M. Andrițoiu și M. Cerghedeau, *op. cit.*, p. 5.

¹⁵ Arh. St. Baia Mare, *Tipare de sigilii*, nr. 8/1786 și 157/1794.

¹⁶ *Ibidem*, nr. 35/1786 și 21/1794.

¹⁷ Arh. St. Baia Mare, *Primăria orașului Nou*, act nr. 277/1816.

¹⁸ *Idem*, *Tipare de sigilii*, nr. 50/1785, precum și *Primăria*, acte economice nr. 18 și 19/1794.

iar unele litere sunt contopite ca în cazul satului Firiza — SIGILUM /COMU/NITA/TIS. F/ELSO/ FERNEZEL¹⁹.

Un alt grup de sigilii în legendă nu cuprind altceva decât numele comunității respective ca în cazul localităților Pomi — REMETE—MEZÓ, Remetea Oașului — KÖSZEG—REMETE sau Românești — GÖRBED Bixad—BIKSZAD, Pișcar — PISKARKUSI, Recea — LENARDFALU²⁰ etc.

Sunt cazuri când în legenda sigiliului apar doar inițialele localităților respective ca în cazul sigiliului folosit de comunitatea Borlești, unde apar literele majuscule B.F. (Barlafalu) sau cel al localității Roșiori — V.S.M. (Veresmart)²¹.

În legenda altor localități pe lângă denumirea satului apare și denumirea comitatului din care a făcut parte, ca în cel al localității Craidorolt din valea Crasnei — SIGILLUM KIRÁLYDARÓCZ PART/IUM/SATH-MÁR. 1782²², sau cel al localității Prilog din zona Oașului-Rozsa PARLAG S.A.T.M. (Szatthmár), confecționat probabil în ultimul deceniu al secolului al XVIII-lea²³.

În legendele sigiliilor din localitățile bazinului băimărean, pe teritoriul cărora erariul avea posesiuni, se menționează această dependență de fisc ca în cazul satelor Șurdești — SIGIL PAGI R/EGI/ FISCAL SURGYE-FALU, 1785, sau în cel al localității Cetățele — SIGIL. PAGI. R./EGI/ FISCAL. GYORKEFALU. 1785²⁴.

În urma unui studiu mai atent asupra formulării legendei comparând uzul oficial cu unul în documente, a caracterelor folosite la gravarea legendei, sigiliile pot oferi elemente importante de istoria limbii, de limba populară și de scriere.

Dacă avem în vedere forma sigiliilor sătești din comitatul Satu Mare în această perioadă, putem menționa că marea majoritate au formă rotundă și numai o mică parte au formă ovală. Din această ultimă categorie fac parte sigiliile localităților Culciu Mic — KISKOTSI PETSET din anul 1784, Cărășău — KRASSOENSE din anul 1785, Pomi — REMETE MEZÓ (Sfârșitul sec. al XVIII-lea) și localitatea Berindan — BERENDI PECSET, confecționat în anul 1786²⁵.

Aceste localități sunt situate pe malul stâng al Someșului. Dacă avem în vedere și confecționarea tiparelor din anii apropiați din satele respective putem afirma că ele au fost confecționate probabil de același gravor.

Partea cea mai interesantă a sigiliilor este incontestabil simbolul care face din ele un document doveditor al unei ocupații, a unei tradiții, sau a unor elemente specifice fiecărui sat în parte.

Motivele simbolului care apar pe matrițele sigilare și pe sigiliile aplicate pe documente sunt cât se poate de variate. Uneltele de lucru în

¹⁹ Idem, *Primăria*, acte administrative nr. 1372/1837 și 417/1845.

²⁰ Idem, *Primăria orașului Nou*, acte nr. 316/1806 și 277/1816, precum și *Primăria* act nr. 254/1804 și 980/1834, *Tipare de sigilii* nr. 158, 167.

²¹ Idem, *Primăria*, act adm. nr. 2015/1803 și *Primăria orașului Nou* nr. 240/1806.

²² Idem, *Tipare de sigilii*, nr. 84/1782.

²³ Idem, *Primăria orașului Nou*, acte nr. 165/sf. sec XVIII și nr. 316/1828.

²⁴ Idem, *Tipare de sigilii*, 56/1785 și 87/1785.

²⁵ Ibidem, nr. 49/1784, 36/1785, 35/1786, 127 și 129 sf. sec. XVIII-lea.

agricultură, viticultură, în mine, animale, păduri, pomi fructiferi, arme etc. alese de la ceva specific comunei. Trebuie remarcat faptul că în cazul acestor sigilii reprezentările sunt legate și ele de realități ale așezărilor respective. O bună parte a comunităților satești când și-au ales simbolul au pornit de la elementele specifice care le caracterizează și astfel acestea ne dau posibilitatea de a vedea realitatea ocupațiilor rurale, în imagini plastice, din perioada respectivă.

Perioada abordată în acest studiu a însemnat un avânt în agricultura comitatului Satu Mare, lucru atestat și în sigiliile satești. Astfel uneltele de lucru ale cultivatorului de pământ: fier de plug, brăzdarul, curățătorul de plug, sapa, coasa, secera și grânele domină simbolul acestor sigilii satești din comitat. Aceasta se explică prin faptul că relieful de deal și câmpie din zona Someșului, Crasnei, Lăpușului și Turului a oferit bune posibilități de dezvoltare a agriculturii. Acest simbol apare pe sigiliile localităților Săbișa din 1785 (Sebes Patak), Cărășău — 1785 (Krassó), Arieșul de Câmp — 1794 (Mező Arannyos), Borlești (Sf. sec. XVIII-lea, Barlafalu), Foeni — 1812 (Fény), Merișor — 1786, Vezendiu — 1794, Racova — 1824, Petea — 1850, Culciu Mic — 1784²⁶ etc.

Alte reprezentări sigilografice frecvent întâlnite pe sigiliile satești sunt spicele și snopii de grâu precum și știuleți de porumb. Astfel în simbolul sigiliului localității Vezendiu (Vezend) din anul 1794, cel al localității Culciu Mic (Kiskots) din anul 1784, sau cel al localității Potău (Patóháza) din anul 1801 și Irina din 1806, pe lângă uneltele de lucru, fierul de plug și brăzdarul, putem distinge snopii, spicele de grâu și porumbul care înconjoară uneltele de lucru. Floarea soarelui și fire de trifoi apar în sigiliile localităților Cicârlău — 1786, Săbișa — 1785 și Bărgău — 1868²⁷.

În zonele de deal care ofereau condiții prielnice pentru cultivarea pomilor fructiferi și a viței de vie, în câmpul sigiliilor satești sunt reprezentate și aceste ocupații ale locuitorilor. Astfel de reprezentări se găsesc în imaginile sigiliilor localității Chilia (Patz) din anul 1785, cel al comunității Satul nou de Jos (Alsó Ujfalu) din anul 1794, Vama din anul 1647, Tătărești din 1862 și cel al satului Irina (Irin) din Câmpia Eriului, sigiliu confecționat în anul 1806²⁸, în simbolurile cărora se pot distinge pomi fructiferi.

Viticultura este reprezentată mai variat în imaginile sigiliilor satești, un butuc de viță de vie sau o ciorchină constituie simbolurile pentru ocupația satelor ca Săsar — 1798, Racova — 1824, Tăuții de Sus (azi Tăuții Măgherauș din 1647 și Dobra (sec. XIX).

Un om ținând în mână toporul sau toporul din câmpul sigiliului, simbolizează faptul că locuitorii comunității respective erau lucrători de pădure. Astfel sigiliul localității Berindan (Berend) din anul 1786 reprezintă

²⁶ Arh. St. Baia Mare, *Tipare de sigilii*, nr. 157/1794 și 100/1812 și *Primăria*, acte adm. nr. 989/1808, 428/1839 și 2015/1803, *Tipare de sigilii* nr. 8, 21, 49, 126, 153.

²⁷ *Idem*, *Tipare de sigilii*, nr. 49/1784, 21/1794, 171/1868 și *Inventarul fotocopiilor de sigilii* (în continuare *Fotocopii*), nr. 3/1786 și 14/1801.

²⁸ *Ibidem*, 50/1785 și *Fotocopii* nr. 13/1806 și 83/1862 precum și *Primăria*. Acte economice nr. 18 și 19/1794 acte adm. 784/1647.

un topor sau cel al satului Micula (Mikola) din anul 1806²⁹, reprezentând un om îmbrăcat în costum popular ridicând în mâini un topor către un copac.

Imensele păduri în zona muntoasă sunt reprezentate în sigilii printr-un brad sau stejar. Astfel de sigilii au avut localitățile Bercu din anul 1786 (Százaz Berek), Remetea Oaşului (Kőszeg Remete), Româneşti (Görbed), Prilog (Rózsa Parlag) şi Firiza. Sf. sec. al XVIII-lea³⁰, reprezentând pădurile din perioada respectivă în zona Oaşului şi Băii Mari.

Simbolurile alese de comunităţile respective de multe ori ne oferă un bogat material etnografic ca în cazul localităţii Ciocărlău din anul 1786 (Nagy Sikárló) înfăţişând o ţărancă cu o sapă în mână dreaptă, sau cel al satului Groşi (sec. al XVIII-lea Tökés), cu o femeie în câmpul sigiliului ridicând în mână dreaptă o seceră, purtând în cap un coş, iar în mână stângă o roţiţă³¹.

Teritoriul bazinului băimărean, bogat în zăcăminte minerale, care au fost exploatate de locuitorii acestor pământuri, găseşte un loc important în reprezentările sigilografice şi a comunităţilor cu ocupaţii miniere. Motivul cel mai răspândit pe aceste sigilii este muntele cu intrare în mină sau dalta şi ciocanul, fiind prezentat încrucişat, sau lucrând cu ele. Astfel de sigilii provin de la comunitatea satului Băiţa (Lapos Banya), confecţionat probabil la sfârşitul secolului al XVIII-lea, care reprezintă în câmpul sigiliului o intrare în mină, susţinută dintr-o parte şi alta de doi mineri, iar deasupra intrării în mină un ciocan şi dalta încrucişate, precum şi cel al localităţii Ferneziu din anul 1786 reprezentând tot o intrare în mină şi o topitorie³².

Motivul religios de asemenea au fost alese ca simbol de unele localităţi din acest comitat. Reprezentările cele mai frecvente fiind bisericile sau turnurile de biserici. Este cazul sigiliului confecţionat de satul Bontăieni (Pusztá Telek) în anul 1785, în câmpul sigiliului căruia apare o biserică cu turn, sau cel al localităţii Cetăţele (Györkefalu), confecţionat în aceleaşi an, care în afară de o biserică cu turn reprezintă şi câte o casă ţărănească³³.

Creşterea animalelor, în secolele abordate în acest studiu, a avut de asemenea mari tradiţii în localităţile din Comitatul Satu Mare. În reprezentările sigilografice de multe ori apar caii, animalele cornute: bovine, şi caprine, care reflectă una din ocupaţia de bază ale locuitorilor din satele respective. Astfel de sigilii au avut localităţile: Tăuţii de Sus din anul 1701, Craidorolţi — 1782, Roşiori (sf. sec. al XVIII-lea), Foeni — 1812 şi Hurezu Mare din 1855³⁴.

Fauna pădurii şi a câmpiei care atrage după sine vânătoarea ca şi apele care au brăzdat câmpiile acestui comitat îşi găseşte de asemenea simbolul în sigiliile localităţilor: Aciua 1785, Bixad sec. XIX³⁵.

²⁹ Arh. St. Baia Mare, *Tipare de sigilii*, 35/1786 şi 58/1806.

³⁰ *Idem*, *Primăria oraşului Nou*, acte nr. 277/1816 şi 316/1828, *Tipare de sigilii* nr. 36/1786.

³¹ *Idem*, *Fotocopii*, nr. 3/178(6) şi nr. 4 sf. sec. al XVIII-lea.

³² *Idem*, *Primăria*, act adm. nr. 1629/1818 şi act nr. 971/1805.

³³ *Idem*, *Tipare de sigilii*, nr. 87/1785 şi 107/1785.

³⁴ *Ibidem*, nr. 10, 83, 84, 100 şi *Primăria oraşului Nou*, act nr. 240/1806.

³⁵ *Ibidem*, nr. 158 şi *Primăria* 1785 sept. 24.

Matritele sigilare existente care sunt păstrate la Arhivele Statului Baia Mare, erau confecționate din bronz și din material aliaj cunoscut astăzi sub numele de alpaca. Acestea erau în majoritatea lor lucrate în incizie pentru aplicarea lor în ceară.

Dacă avem în vedere clasificarea sigiliilor confecționate în perioada sus-amintită de instituțiile administrative satești din comitatul Satu Mare, putem afirma că ele se încadrează în grupa sigiliilor mici și mijlocii.

Vechimea și deosebita valoare documentară a acestor sigilii reclamă strângerea lor grabnică de pe tot cuprinsul Transilvaniei pentru salvarea tiparelor de distrugere și pentru a le pune la îndemâna specialiștilor, dornici să întocmească lucrări complete de sigilografie.

LES SCEAUX DES BOURGES ET DES VILLAGES DU COMITAT DE SATU MARE AUX XVI—XIXe SIÈCLES

(Résumé)

I sont présentés les sceaux découverts jusqu'à présent sur le territoire de l'ancien comitat Satu Mare, qui ont été utilisés comme signes de validation et légalisation des actes émis par les communautés administratives des bourgs et des villages. L'auteur présente 63 sceaux, dont 6 appartiennent aux bourges (Seini, Tăuții de Jos, Orașul Nou, Sanislău, Livada et Săsar).

Du commentaire des ces insignes on voit des conclusions intéressantes d'ordre politique et socio-économique.

DESCRIEREA SIGILIILOR SĂTEȘTI DIN COMITATUL SATU MARE

1. Sigiliul localității ACIUA. Legenda: SIG/ILLUM/ P(OSSESIONIS/BA/LOTA/, 1785, oval, 24×26 mm. În câmpul sigiliului într-un scut tăiat cu cruce deasupra, este reprezentată floarea soarelui, iar în partea de sus, în colțul drept al scutului, un pește. (*Primăria*, 1785 sept. 24).

2. Sigiliul comunei AGRIS. Legenda EGRI KÖZSÉG PECSÉTJE, 1877, rotund, 28×28 mm. În câmpul sigiliului un snop de grâu având lateral un brăzdar și un fier de plug. (*Tipare de sigilii* nr. 178).

3. APA. Este de menționat faptul că dintr-o scrisoare a antistiei comunale a acestei localități rezultă că în anul 1680 și această așezare avea deja un sigiliu propriu și a funcționat aici o școală. Sigiliul în anul 1680 s-a pierdut și ca urmare documentul a fost întărit de sigiliul personal al învățătorului. (*Primăria*, acte adm. 30/1680, f. 46).

4. Sigiliul nobililor din ATEU. Legenda: ATYAI NEMESSEK PECSÉTJE, 1847, rotund 30×30 mm. În câmpul sigiliului un călăreț, în profil spre dreapta, cu sabia ridicată în mâna dreaptă. (*Tipare de sigilii* nr. 41).

5. Sigiliul localității BAIȚA. Legenda: SIGILLUM POSSESSIONIS LAPUS BANYA, Sf. sec. al XVIII-lea, rotund 29×29 mm. (Vezi descrierea imaginii în studiu), *Primăria*, acte adm. nr. 1629/1818.

6. Sigiliul localității BERCU. Legenda: SZÁRAZ BERKI PEC/SÉT/, 1786, oval, 18×22 mm. În câmpul sigiliului un stejar. (*Tipare de sigilii*, nr. 36)

7. Sigiliul localității BERINDAN. Legenda: BERENDI PECSÉT, 1786, oval, 20×22 mm. În câmpul sigiliului un topor. (*Tipare de sigilii* nr. 35)

8. Sigiliul localității BIXAD. Legenda: BIKSZÁD, sec. al XIX-lea, rotund, 23×23 mm. În câmpul sigiliului o căprioară în profil spre stânga. (*Tipare de sigilii* nr. 159).

9. Sigiliul comunei BÂRGĂU. Legenda: KIS SIKÁRLÓ KÖZSÉG PECSÉTJE., 1868, rotund, 25×25 mm. În câmpul sigiliului, într-un scut rotund, cifra anului 1868, înconjurată de trei fire de trifoi și o coroană stilizată (*Tipare de sigilii* nr. 171).

10. Sigiliul localității regale erariale BONTAIENI. Legenda: SIGIL/UM/ PAGI R/EGI/ FISCALI PUSZTATELEK, 1785, rotund, 25×25 mm. În câmpul sigiliului o biserică cu turn (*Tipare de sigilii* nr. 107).

11. Sigiliul localității BORLEȘTI. Legenda: B.F. (Barlafalu) Sf. sec. al XVIII-lea, rotund, 29×29 mm. În câmpul sigiliului inițialele localității B.F., un fier de plug și un brăzdar încrucișate, un fir de cânepă și o ciorchină de struguri. (*Primăria*, acte adm. nr. 2915/1803).

12. Sigiliul localității CĂRĂȘAU. Legenda: KRASSÓENSE, 1785, oval, 25×30 mm. În câmpul sigiliului este reprezentat un fier de plug și un brăzdar. (*Primăria*, acte adm. nr. 428/1839, f. 10).

13. Sigiliul localității regale-crariale CETĂȚELE. Legenda: SIGIL/UM/ PAGI R/EGI/ FISCALI GYÖRKEFALU, 1785, rotund, 30×30 mm.

Intr-un scut rotund o biserică cu turn și cruce, iar în jurul bisericii câte o casă țărănească. (*Tipare de sigilii* nr. 87).

14. Sigiliul localității CHILIA. Legenda: PATZA FALU HELY/ SEGENEK/ PETSETJE, 1785, rotund, 25×25 mm. În câmpul sigiliului un pom fructifer încojurat de ornamentație vegetală (*Tipare de sigilii* nr. 50).

15. Sigiliul localității CICĂRLĂU. Legenda: SIGILLUM POSSESSIONIS NAGYSIKARLO, 1786, rotund 38×38 mm. În câmpul sigiliului un fier de floarea soarelui și o țărancă ridicând în mâna dreaptă o sapă, în partea de jos a câmpului sigilar ornamentație (Fotocopii nr. 3/1786).

16. Sigiliul localității CRAIDOROLȚI din părțile Sătmăruului. Legenda: SIGILLUM KIRÁLYDAROC PART/IUM/ SATHMAR, 1782, rotund, 30×30 mm. Într-un scut rotund cifra anului 1782, cruce cu un steguleț și un berbec străpuns de pumnal. (*Tipare de sigilii* nr. 84).

17. Sigiliul localității CULCIU MIC. Legenda: KIS KOTSI PETSÉT, 1784, oval, 17×20 mm. În câmpul sigiliului un fier de plug, iar deasupra fierului un snop de grâu. (*Tipare de sigilii* nr. 49).

18. Sigiliul localității DOBRA, comitatul Satu Mare, Legenda: SZATH/MAR/ V/ARMEGYE/ DOBRA, sec. XIX-lea, rotund, 35×35 mm. În câmpul sigiliului viță de vie înconjurată cu elemente de ornamentație. (Fotocopii nr. 82).

19. Sigiliul localității regale-erariale FERNEZIU. Legenda: SIGILLUM R/EGI. FISCAL/I/. PAGI FERNEZE/LY/, 1786, rotund 25×25 mm. În mijlocul câmpului sigilar deal cu o intrare în mină, lateral câte un pom și două construcții cu horn, reprezentând probabil topitoriile din localitate și imensele păduri în jur. (*Primăria*, acte adm. nr. 971/1805).

20. Sigiliul comunității FIRIZA. Legenda: SIGILLUM COMUNITATIS F/ELSO/ FERNEZELY, sf. sec. al XVIII-lea, rotund, 25×25 mm. În câmpul sigiliului un peisaj de munte cu păduri de brazi, având între păduri și stânci un pârau în care plutește un pește și un buștean. (*Primăria*, acte adm. nr. 1372/1837).

21. Sigiliul localității FOENI. Legenda: SIGILLUM POSSESSIONIS FÉNY, 1812, rotund 20—20 mm. În câmpul sigiliului într-un scut rotund doi cai ridicați în două picioare, cele din față fiind așezate pe un fier de plug, iar deasupra cailor o coroană deschisă. (*Tipare de sigilii* nr. 100).

22. Sigiliul comunității GROSU. Legenda: SIGILLUM COMUNITATIS TÖKES, Sf. sec. XVIII-lea, rotund 32—32 mm. În câmpul sigiliului o țărancă ridicând în mâna dreaptă o seceră, purtând pe cap un coș, iar în mâna stângă o roțiță. (Fotocopii nr. 4).

23. Sigiliul comunei HUREZU MARE. Legenda: NANTU KÖZSÉG. PECSETJE 1855, oval 25×30 mm. În câmpul oval al sigiliului, într-un scut sfertuit, în partea din sus spice de grâu și viță de vie, iar în partea inferioară animale, un fier și curățător de plug. (*Tipare de sigilii* nr. 83).

24. Sigiliul localității ILBA. Legenda: SIGILLUM POSSESSIONIS ILOBA 178... (ultima cifră a anului ștersă), rotund, 40×40 mm. În câmpul sigiliului este reprezentat un fir de floarea soarelui și o pasăre stilizată stând pe o stâncă. (Fotocopii nr. 10).

25. Sigiliul localității IRINA. Legenda: SIGILU POSSESSIONIS IRINY, 1806, rotund, 28×28 mm. În câmpul sigiliului trei pomi fructiferi, iar în partea superioară a câmpului spice de grâu și știuleț de porumb. (*Fotocopii nr. 13*).

26. Sigiliul localității JOJIB. Legenda: JOSEFHAZAI PETSÉT, sec. al XIX, rotund, 38×38 mm. În mijlocul câmpului sigilar o barză, în stânga un copac, iar în dreapta un pom fructifer. (*Fotocopii nr. 11*).

27. Sigiliul localității LIPAU. SIGILLUM POSSESSIONIS LIPO, 1810, rotund 28×28 mm. În câmpul sigiliului un fier de plug, așezat orizontal pe care este așezat un fir de cânepă, iar în dreapta un fuior. (*Tipare de sigilii nr. 47*).

28. Sigiliul comunei MĂDĂRAS județul Satu Mare. Legenda: SZATMÁR. M/EGYE/. MADARÁSZ KÖZSÉG PECSÉTJE, 1876, rotund 32×32 mm. În câmpul sigiliului un brăzdar și un fier de plug așezat încrucișate și cifra anului 1876. (*Tipare de sigilii nr. 160*).

29. Sigiliul localității MERIȘOR. Legenda: SIGILIUM POSSESSIONIS MONOSTUR, 1786, rotund 40×40 mm. În partea superioară a câmpului sigilar o semilună și o stea, dedesupt un râu, iar în mijlocul câmpului un copac, un fier de plug, un brăzdar și un curățător de plug. Partea inferioară a câmpului sigilar este înconjurată cu o cunună de flori. (*Tipare de sigilii nr. 8*).

30. Sigiliul localității MICULA. Legenda: MIKOLA HELYSÉG PECSÉTJE, 1806, rotund, 26×26 mm. În câmpul sigiliului în mijloc un pom, în stânga pomului o persoană îmbrăcată într-un costum popular, ridicând în mâini un topor către pom, în dreapta pomului bucăți de lemne. (*Tipare de sigilii nr. 58*).

31. Sigiliul localității MOCIRA. Legenda: HIDEKGUT, Sf. sec. al XVIII-lea, rotund 25×25 mm. În câmpul sigiliului pe o parcelă de arat se află un plug de lemn, un brăzdar și un fier de plug. (*Primăria, acte adm. nr. 1983/1803 și 1016/1836*).

32. Sigiliul comunei ODOREU. Legenda: UDVARI KÖZSÉG PECSÉTJE, sec. al XIX-lea, oval 25×30 mm. În câmpul sigiliului un fier de plug. (*Tipare de sigilii nr. 159*).

33. Sigiliul localității PETEA. Legenda: PETE HELYSÉG PECSÉTJE 1850, rotund, 24×24 mm. În câmpul sigiliului un brăzdar și un fier de plug, iar deasupra acestora o coroană deschisă. (*Tipare de sigilii nr. 153*).

34. Sigiliul comunei PETREȘTI. Legenda: MEZÓPETRI KÖZSÉG, sec. al XIX-lea, rotund 33×33 mm. În câmpul sigiliului probabil cai stilizați ridicați în două picioare, cu două săbii încrucișate, în partea superioară a câmpului spice de grâu și un fier de plug. (*Tipare de sigilii nr. 86*).

35. Sigiliul localității PIȘCARI. Legenda: PISKARKUSI, 1871, rotund, 25×25 mm. În câmpul sigiliului un brăzdar și un fier de plug. (*Tipare de sigilii nr. 167*).

36. Sigiliul localității POMI. Legenda: REMETE MEZŐ... (litere șterse, probabil — PECSÉTJE —) Sf. sec. al XVIII-lea, oval 24×30 mm. Câmpul sigiliului șers. (*Primăria, acte adm. nr. 254/1804*).

37. Sigiliul localității POTAU. Legenda: SIGIL/UM/ POS/ESIONIS/ PATOHAZA, 1801, rotund, 32×32 mm. În centrul câmpului sigilar un brăzdar și un fier de plug, iar lateral spice de grâu. Un alt sigiliu este cunoscut din anul 1875. (*Fotocopii nr. 14 și Tipare de sigilii nr. 99/1875*).

38. Sigiliul localității PRILOG. Legenda RÖZSA PARLLAG S.A.T.M. (deci Szathmár), sf. sec. al XVIII-lea, rotund 22×22 mm. În câmpul sigiliului un brad. (*Primăria orașului Nou, act nr. 316/1828*).

39. Sigiliul localității RACOVA. Legenda: RÁKOS TEREDES HELYSEĞ PECSÉTJE, 1824, rotund, 28×28 mm. În câmpul sigiliului într-un scut rotund o parcelă de pământ arabil, un fier de plug, plante și viță de vie. (*Tipare de sigilii nr. 126*).

40. Sigiliul localității RACSA. Legenda: RAKSA, sf. sec. al XVIII-lea, rotund, 28×28 mm. În câmpul sigiliului un brăzdar și un curățător pe plug. (*Primăria orașului Nou act nr. 316/1828*).

41. Sigiliul localității RECEA. Legenda: LENÁRDFALU, încep. sec. al XIX-lea, rotund, 25×25 mm. În câmpul sigiliului într-un semicerc sunt stilizați un grup de ploi. (*Primăria, acte adm. nr. 980/1834*).

42. Sigiliul localității REMETEA OÁŞULUI. Legenda: KÖSZEG REMETE, sf. sec. al XVIII-lea, rotund, 28×28 mm. În câmpul sigiliului un brad. (*Primăria orașului Nou, act. nr. 316/1806*).

43. Sigiliul localității ROMĂNEȘTI. Legenda: GÖRBED, încep. sec. al XIX-lea, rotund, 25×25 mm. În centrul câmpului sigilar, într-un scut rotund, este reprezentat un brad înconjurat lateral cu elemente de ornamentație. (*Primăria orașului Nou, act nr. 277/1816*).

44. Sigiliul localității ROȘIOR. Legenda: V.S.M. (deci Veresmart), sf. sec. al XVIII-lea, oval, 28×28 mm. În partea superioară a câmpului sigilar este reprezentată o coroană închisă, lateral ornamentație, iar sub coroană este reprezentat un rac și un cap de animal cornut. (*Primăria orașului Nou, act nr. 240/1806*).

45. Sigiliul comunei RUȘENI. Legenda: OROSZFALU KÖZSÉG PECSÉTJE, 1867, rotund, 33×33 mm. În câmpul sigilar coada unui topor. (*Tipare de sigilii nr. 163*).

46. Sigiliul localității SATUL NOU DE JOS. Legenda: SIGILLUM POSSESSIONIS ALSOFALU, 1784, rotund, 27×27 mm. În câmpul sigiliului, într-un scut de frunză, un pom fructifer. (*Primăria, acte economice nr. 18 și 19/1794*).

47. Sigiliul localității TAUTII DE SUS. Legenda: SIGILLUM. GIRONOLD. TÓTH FALUSIENSE, 1701, rotund 35×35 mm. În câmpul sigiliului, într-un scut rotund, doi sfinți stilizați, cu o cruce, jos pom fructifer și o capră. (*Tipare de sigilii nr. 10*).

48. Sigiliul localității SĂBIȘA. Legenda: SIGILLUM: POSSESSIONIS: SEBES: PATAK:, 1785, rotund, 30×30 mm. În câmpul sigiliului se află o ornamentație de frunză împărțită în două printr-o linie verticală. În partea stângă jos floarea soarelui, deasupra acesteia semiluna și soarele, iar în dreapta jos un fier de plug și un brăzdar, deasupra acestora așezat orizontal un curățător de plug. În partea superioară a câmpului sigilar o coroană închisă. (*Primăria, acte adm. 989/1808*).

49. Sigiliul târgului SĂSAR. Legenda: SIGILLUM OPIDI ZAZAR, 1798, oval, 26×33 mm. În câmpul sigiliului oval o viță de vie cu pari și

cu patru ciorchini de struguri, iar deasupra parului o coroană deschisă. (*Tipare de sigilii* nr. 88).

50. Sigiliul comunei SĂTMĂREL. Legenda: ZSADÁN KÖZSÉG PECSÉTJE, 1872, oval, 22×32 mm. În câmpul sigiliului în partea superioară un snop și spice de grâu, iar în partea inferioară un brăzdar și un fier de plug. (*Tipare de sigilii* nr. 136).

51. Sigiliul comunei STÎNA. Legenda: FELSŐ BOLDAD KÖZSÉG PECS/ETJE/, 1860, rotund, 30×30 mm. În câmpul sigilar, într-un scut rotund, o cununa de flori, iar în mijlocul câmpului anul confecționării sigiliului — 1860. (*Tipare de sigilii* nr. 72).

52. Sigiliul localității regale — erariale ȘURDEȘTI. Legenda: SIGIL/UM/ PAGI R/EGI/ FISCAL/I/ SURGYEFALU, 1785, rotund, 28×28 mm. În câmpul sigiliului inscripția SAXUM RUSSUM și ornamentații (*Tipare de sigilii* nr. 56).

53. Sigiliul comunei TĂTĂREȘTI. Legenda: RÉSZTELEK KÖZSÉG PECSÉTJE, 1862, rotund, 35×35 mm. În câmpul sigiliului un brăzdar, un fier de plug și un pom fructifer. (*Fotocopii* nr. 83).

54. Sigiliul comunității SATUL NOU DE SUS. Legenda: SIGILUM COMUNITAS F/ELSO/ UYFALU, sf. sec. al XVIII-lea, rotund, 21×21 mm. Câmpul sigiliului este împărțit în două de o apă curgătoare, având în ambele părți câte o stea și un pom fructifer. (*Tipare de sigilii* nr. 51).

55. Sigiliul localității TĂUȚII SUPERIOR (azi Tăuții Măgherauș). Legenda: SIGILLUM SUPERIORI MIZTOTHFALVA, 1647, rotund, 24×24 mm. În câmpul sigiliului, într-un scut timbrat o ciorchină de strugure și o sapă. (*Primăria* act. nr. 783/1647).

56. Sigiliul localității VAMA. Legenda: VÁMFALUNAK PECSÉTJE și probabil SZATHMÁR V/ÁRMEGYE/ (text șters), 1636, rotund, 28×28 mm. Într-un scut rotund, în centrul câmpului sigilar se află un pom fructifer, iar lateral anul confecționării sigiliului 16—36. (*Primăria*, act nr. 784/1647).

57. Sigiliul localității VEZENDIU. Legenda: VEZEND HELLSÉG PECSÉTJE, 1794, rotund, 28×28 mm. În câmpul sigiliului, într-un scut rotund în partea superioară soarele și luna, iar deasupra lor o coroană deschisă cu cruce. În mijlocul câmpului sigilar un fier de plug și un brăzdar înconjurat de spice de grâu. (*Tipare de sigilii* nr. 21).